

Kaleyi Dıştan Fethetmek

Gülen Hareketi'nin Türkiye toplumunda hiçbir karşılığının kalmaması, daha da ötesi yaşanan son olaylarla halkın nefretini kazanması, örgütün artık Türkiye toplumundan taban edinme ve desteğini artırma olasılığını tamamen ortadan kaldırmış durumda. Fakat Türkiye içi yapılanmasına paralel olarak dünya üzerinde de geniş ve etkili ağlar kuran örgütün yurt dışı ayağı halen oldukça aktif ve Türkiye aleyhine kuvvetli lobi çalışmaları tüm şiddet ve ahlak dışı söylemleriyle devam ediyor. FETÖ yurt içinden bulamadığı desteğe -hatta ummadığı tepkiye- karşılık, yurt dışı kalelerini etkili biçimde kullanarak Türkiye'ye karşı faaliyetlerini sürdürüyor. Tabii bunda yurt dışındaki yapılanmalarına verdiği önem ve kurduğu güçlü ağlar da çok etkili oluyor. Zira örgüt, kurduğu bu ağları uzun yıllardır sürdürdüğü kültürler ve dinler arası diyalog söylemleri ve benzeri kampanyalarıyla yaygınlaştırıp sağlamlaştırdı. Sözde radikal İslam'a karşı dünya güçleri tarafından da desteklenen "ılımlı İslam" projesinin en önemli taşıyıcısı olan Fetullah Gülen terör örgütü, özellikle Batı'ya sırtını yaslayarak Türkiye'yi hedef tahtasına koyuyor. Bununla beraber özellikle İslam coğrafyasında oluşan kafa karışıklıkları ve şoklar da örgütün kurduğu ağların bir parçası olan diyalog enstitüleri tarafından manipüle edilmeye çalışılıyor. Fakat Batı basını ve ülkelerine kıyasla İslam ülkelerinin bu konuya daha temkinli yaklaştıkları görülüyor. Bu süreçte Türkiye'de yaşanan darbe girişimiyle ilgili İslam dünyasına ve diğer toplumlara bu terör örgütü hakkında doğru bilgilendirme yapma hususunda hükümete ve sivil toplum kuruluşlarına çok büyük görevler düşüyor.

Hâlihazırda bu konuda Türkiye ile iş birliği içerisine girmek isteyen birçok ülke, binlerce öğrencinin eğitim gördüğü okulların kapatılmasına, buralardaki öğrencilerin eğitimlerinin akamete uğrayacağı endişesiyle şimdilik yanaşmıyor. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun 31 Temmuz'da gerçekleştirdiği Pakistan ziyaretindeki gündem maddelerinden biri de bu konu ile ilgiliydi. Örgütün Pakistan'da bulunan 22 eğitim kurumunda binlerce öğrencinin eğitim gördüğünü ifade eden Pakistan yetkilileri, bu konuda Türkiye ile tam bir iş birliğine hazır olduklarını ancak Türk yetkililer bu işe el atmadan okulların kapatılmasının çok büyük problemler yaratacağını dile getirdiler. Yine, örgütün faaliyet gösterdiği ülkelerden Sudan'da hükümet, bu örgütle irtibatlı ticari ilişkileri keseceğini açıkladı. Endonezya ise, Türkiye'deki öğrencilerinin bu örgütle irtibatlı kurum veya yurtlarda kalmamaları için uyarılarda bulundu. Fakat Endonezya topraklarındaki Gülen okullarına dair bir karara henüz varılmadı.

Yüzlerce eğitim kurumu yanında örgütün yurt dışı yapılanmasındaki en önemli ayakları, diyalog enstitüleri olarak kurulan kültürel ve dinler arası diyalog merkezleri. Buldukları ülkelerin önemli kanaat önderleri, akademisyenleri, politikacıları, iş adamları gibi etkin ve otorite sahibi kişilerini kendi bünyelerinde toplayan bu yerler üzerinden kurulan iyi ilişkiler, örgütün itibarını oldukça güçlendirmiş durumda. Bu merkezler ayrıca buldukları ülkelerin ticaretten eğitime neredeyse Türkiye ile irtibatlarını sağlayan tek kanallar olarak faaliyet gösteriyor.

Genel olarak bu diyalog merkezlerinin en önemli ve etkin olanlarının kamuoyuna yansıyan faaliyetleri; diyalog başlıkları altında yapılan kültürel geziler, farklı din mensuplarının bir araya getirildiği iftarlar veya diyalog yemekleri, seminerler, gençlik çalışmaları, sosyal ve kültürel programlar, yuvarlak masa toplantıları şeklinde kendini gösteriyor. Gülen örgütü bugüne kadar bu merkezler üzerinden dünya barışına adanmış bir örgüt olarak lanse edilmişti. İşte bu sebeple de dünya kamuoyunun bu hareketi Türkiye'deki darbe girişiminin sorumlusu olarak kabullenmesi oldukça güç görünüyor.

Amerika'da bulunan *Alliance for Shared Values/Ortak Değerler İçin İttifak*, bu diyalog kurumlarının en etkinini. Bu yapı, Amerika ve diğer ülkelerde benzer adlarla faaliyette olan başka kuruluşları da altında toplayan çatı bir yapı. Bu oluşuma ait internet sitesi hâlihazırda aktif değil. Ancak *Wikipedia*'de bu kurum hakkındaki bilgilendirmede, Türk vaizi Fetullah Gülen'den esinlenerek Amerika ve başka yerlerde kamuya hizmeti amaç edinen bir yapılanma olarak bahsediliyor ve örgüt, eğitim ve kültürler arası diyalogu teşvik etmeye adanmış sivillerin sesi, bir hizmet kuruluşu şeklinde tanıtılıyor. Bu çatı kuruluş altında anılan diğer yapılanmalar ise şu şekilde sıralanıyor:[\[1\]](#)

- *Atlantic Institute-Istanbul Kültür Merkezi*: Batı Kolombiya ve Güney Karolayna'da şubeleri olan enstitünün faaliyetleri genellikle farklı din mensuplarıyla iftarlar, dinler arası diyalog toplantıları vb. çalışmalar olarak belirtilmiş. Toplantıların katılımcı portföyü ise akademisyenler, iş adamları, bölge emniyet müdürleri, din adamları gibi üst düzey kişilerden oluşuyor.
- *Rumi Forum* : 1999'da Washington DC'de kurulmuş olan enstitü, aynı adla Pakistan'da da faaliyet

gösteriyor. *Rumi Forum* 'un Pakistan'da İslamabad, Lahor, Karaçi ve Multan şehirlerinde şubeleri bulunuyor. Kurum, Pakistan-Türkiye eğitim ilişkilerinde neredeyse tek otorite olmuş durumda. Washington merkezli *Rumi Forum* 'un internet sayfası aktif değil; Pakistan şubesinin sayfasında ise yapı kendini diğerlerinde olduğu gibi Fetullah Gülen'in fikirlerinden esinlenerek dinler arası diyalog ve kültürler arası anlayışı teşvik amaçlı küresel, sosyal bir hareket olarak tanımlıyor. Rumi isminin ise 13. yüzyılda yaşamış Müslüman âlim, bilge ve sufi Mevlana Celaleddin Rumi'nin bütün insanlığı kapsayan mesajının özünden esinlenilerek tercih edildiği yazıyor. Ulusal ve uluslararası diyalogu kolaylaştırmak için nefreti sevgiye dönüştürmek *Rumi Forum* 'un ana misyonu olarak ifade edilirken bağnazlığın üstesinden gelmek için hoşgörü temelinde Mevlana Celaleddin Rumi'nin bütün insanlığı kapsayan evrensel mesajının kurumun misyonunun temeli olduğu belirtiliyor.

Sitedeki duyurulara bakıldığında faaliyet akışının halen devam ettiği görülüyor. Son olarak ağustos ayı programında Pakistan'ın İslamabad ve Lahor şehirlerinde yapılacak duyurulan Mesnevi okumaları dikkat çekiyor. Bölgelere göre strateji belirleyen örgüt, amiyane tabirle nabza göre şerbet stratejisiyle oldukça akıllıca ve manidar bir şekilde Asya'da Mevlana bazlı veya onun ismi üzerinden yayılma stratejisi yürütüyor. Örgütün Türkiye'deki üyelerine Fetullah Gülen tarafından yazılanlar ve Risale-i Nurların bazıları dışında hiçbir kitap okuma hakkı vermediği ise konuyla ilgilenen herkesin malumu.[2]

- *Pacifica Institute* : Güney Salt Gölü ve Utah'da şubeleri bulunan enstitüde de benzer faaliyetler çalışma alanları olarak belirtilmiş. Önemli girişimleri arasında Şubat 2015'te *Love is a Verb/Sevgi Bir Kelimedir* isimli oldukça güçlü bir prodüksiyonu olan Fetullah Gülen'in hayatıyla ilgili bir belgesele sponsorluğu gösteriliyor. [3] Bu belgeselde Gülen Hareketi, Sufizm'den ilham alan Sünni Müslümanların bir araya gelip 1960'larda başlattığı sosyal bir hareket olarak tanıtılmış. Belgeselin metin yazarlığını, yönetmen ve yapımcılığını üç kez *Emmy* ödülü alan Terry Spencer Hesser yapmış. 2010'da Niagara Vakfı aracılığıyla tanıştığı Hizmet Hareketi'nden çok etkilendiğini söyleyen Hesser, bu belgeseli 11 Eylül olayları sonrasında hızla artan İslam karşıtlığına tepki olarak çektiğini belirtiyor.[4]

Gülen Hareketi'nin Sufizm üzerinden Batı'ya pazarlanması, örgütün Türkiye'deki öğrenci evlerinde tarikat mensubu hiç kimsenin kalmasına izin verilmemesi, tarikatlara yahut başka cemaatlara mensubiyeti başka bir dine mensubiyet gibi resmedip dışlaması ve diğer dinlerle olan sınırsız diyalog söylemleri, örgütün yayılma stratejisindeki büyük ironiyi gösteriyor.

Pacifica Institute kurumunun bir diğer faaliyeti olan Türkiye kültür turları ise DAES'in Türkiye'deki terör eylemleriyle oluşan istikrarsızlıktan dolayı 2016 başından itibaren askıya alınmış. Ancak burada dikkat çeken ilginç bir ayrıntı, farklı şer odaklarının terör eylemleri gerçekleştirdiği Türkiye'de sadece DAES'in konu edinilmiş olması.

- *Institute for Interfaith Dialogue & Dialogue Institute of the Southwest*: 2002'de kurulan enstitünün merkezi Teksas eyaletinin Huston şehri. Enstitünün Güney New Mexico, Arkansas, Oklahama, Kansas ve Missisipi'de de şubeleri bulunuyor. Çalışma alanları, misyon ve vizyonuna bakıldığında yine diyalog temelli çalışmalar ve benzeri ifadeler yer alıyor. [5] İnternet sayfasında " *Peace Garden/Bariş Bahçesi* " olarak geçen faaliyetler kısmında, ortak bir alana inşa edilecek sinagog, kilise ve cami projelerinin tanıtımları bulunuyor. Kilise için Kapadokya'daki Saint Spiridon Kilisesi, Sinagog için Edirne'deki Büyük Sinagog, cami için ise Antakya'daki Habib-i Neccar Camisi'nin model alınacağı belirtilmiş. Cami modeli olarak Habib-i Neccar'ın seçilme sebebi olarak da onun Hz. İsa'ya ilk iman eden Hristiyanlardan olması gösterilmiş.[6]

- *Niagara Foundation* ; *Center for Public&Global Affairs/Kamu ve Küresel Çalışmalar Merkezi* : Şikago'da yine aynı şekilde kültürler ve dinler arası diyalog merkezli çalışmaları olan bir kurum olarak kendini tanıtır. Kuruma ait internet sitesi hâlihazırda aktif değil.

- *Peace Islands Institute* /*PII* : Dinler arası diyalog merkezi olarak adlandırılan enstitü, 2003'te Kuzey Jersey'de kurulmuş. Diyalog programlarına Kasım 2004 Ramazan ayında bir akşam yemeğinde başlamış. Bu yemeğe dinî liderler, hükümet yetkilileri, emniyet teşkilatı ve FBI'dan kişiler katılmış. Daha sonra " *İbrahimî dinlerin buluşması* " başlıklı öğle yemekleri tertip edilmiş. Ayrıca enstitünün misyonları arasında dinler arası diyalogun insanlığın ortak hastalığı olan inançsızlık için en büyük şifa olduğu ifade edilmiş. Dünyanın geleceğinin dinler arası diyalogun teşviki ve yayılmasına bağlı olduğu belirtilmiş.[7]

Amerika merkezli bu kurumların yanı sıra Asya'da da oldukça faal olan bu yapıya ait güçlü diyalog

merkezlerinden biri de Tayland'da bulunuyor. *Thailand Achievement Institute/TAI-Tayland Başarı Enstitüsü*[8] adlı merkez, resmî olarak Ağustos 2013'te faaliyete geçmiş. Merkezin kuruluş amacında yine diyalog, dayanışma, bir arada yaşama gibi mottolara bolca yer verilmiş. Bu merkezin kurulması ardındaki motivasyonlar ise aşağıdaki cümlelerle ifade edilmiş:

"Kalbinde herkese bir koltuk ayır/Reserve in your heart a chair for all."

"Kalbini bir okyanus gibi aç. İhtiyaç sahiplerine el uzat ve herkesi dikkate al/Open your heart so wide like the ocean. Offer a hand to those in need and be concerned about everyone."

"Etnik, millî ve dinî kimliğimizden önce ortak insanlığımız gelir/Before our ethnic, national or religious identity comes our common humanity."

Kurumun eğitim, medya ve kadın çalışmaları yapan üç merkezi olduğu; ayrıca eğitim, sağlık ve öğrenci değişim programları adı altında bakanlık boyutunda resmî makamlarla oldukça yakın temas içerisinde bulunduğu anlaşılıyor. Kurumun resmî olarak kuruluşu çok yeni görünmekle birlikte, genellikle gayrimüslim ülkelerde güçlü olan Gülen örgütünün Tayland'da da uzun yıllardır çok etkin olduğu biliniyor. Örgütün buradaki şeyhülislamın/müftülüğün Türkiye'deki irtibatlarına ve burada katılacağı toplantılarına büyük bir nüfuzu olduğu anlaşılıyor.

Queensland Intercultural Society/Building Bridges: [9] Avustralya'da faal olan bir enstitü. İnternet sitesinde kurumun 2004 yılında bir grup Avustralyalı Müslüman tarafından kurulduğu ve 2007'de resmîyet kazandığı yazıyor. Sitede terör örgütü lideri Fetullah Gülen Müslüman Türk âlimi, düşünür ve şair olmasının yanı sıra eğitimci ve aktivist olarak tanıtılıyor ve dünya çapında sosyal bir hareket olan Hizmet Hareketi'nin girişimcisi ve esin kaynağı olarak gösteriliyor. İngilizce "service" manasına gelen "hizmet" in Gülen Hareketi olarak bilindiği belirtilirken onun demokrasi, bilim, diyalog yanlısı ve şiddet karşıtı olduğu vurgulanıyor. [10]

Kendisinin herhangi bir liderlik iddiasında bulunmadığı, zamanının çoğunu okuyup yazarak ve ibadet ederek geçirdiği, bütün yaratılmışlara derin saygı duyduğu, dünyada acı çeken bütün insanlarla empati kurduğu ifade ediliyor. Hareketin okullar, etüd merkezleri, sağlık kurumları, yardım kurumları gibi çok farklı kulvarlarda insanlığa hizmet ettiği belirtiliyor. [11]

The Intercultural Dialogue Platform: [12] Brüksel'de bulunan enstitü, daha çok Avrupa merkezli diyalog çalışmalarını organize ediyor. Çalışma alanları sosyal ve toplumsal bütünleşme, vatandaşlık ve demokratik sözleşme, kimlik ve kültürler arası uzlaşma, dinler arası diyalog ve dinî araştırmalar, Avrupa'da Müslümanlar, barışın inşası ve diplomasi, eğitim ve gençlik olarak belirtilmiş. Avrupa'daki partnerleri olarak Fransa'da **Plateforme de Paris**, İngiltere'de **Dialogue Society**, Hollanda'da **Platform INS**, Belçika'da **Plateforme de Dialogue Interculturel**, Almanya'da **Forum für Interkulturellen Dialog**, Danimarka'da **Dialog Forum-Mennesket først** gösteriliyor. Seminer konuları ise genellikle radikal İslam'la mücadele üzerine yoğunlaşıyor.

Bu kurumlardan internet siteleri aktif olanlarının içerikleri neredeyse birbirinin aynı. Diyalog enstitülerinin sitelerinde yer alan "Sık Sorulan Sorular" kısmındaki cevaplar örgütün kendini Batı'ya ılımlı İslamcı olarak nasıl pazarladığını göstermesi açısından oldukça ilginç veriler sunuyor. Örneğin *diyalog kurumlarının İslami bir kuruluş olup olmadığı* sorusuna verilen cevapta kurumun faaliyetlerine katılanların neredeyse onda sekizinin Müslüman olmayan kimselerden oluştuğu söyleniyor. Yine "*Gülen/Hizmet Hareketi İslami bir hareket midir?*" sorusuna cevaben, kendilerinin radikal Müslümanlar tarafından "iyi bir Müslüman olmamakla" eleştirildikleri, Afganistan'da Gülen'den esinlenen insanların kurduğu okulların Taliban'ın ülke yönetimini ele geçirmesinden sonra derhal kapatılmış olmasının bunun en bariz göstergesi olduğu yazıyor.

"*Gülen/Hizmet Hareketi bir Türk hareketi midir?*" sorusuna cevaben de "Hareket Türkiye'de başlamasına rağmen tamamen evrenseldir; çünkü Avustralyalılar, Amerikalılar ve dünyadaki diğerleri tarafından savunulan değerler üzerinden konuşmaktadır." deniyor.

Bir başka soru ise "*Fetullah Gülen'in İslamcı ya da seküler olup olmadığı*"na dair. Bu soruya Gülen'in şiddete ve dinin siyasi ideolojilere dönüştürülmesine tamamen karşı olduğu söylenerek yanıt veriliyor ve Fetullah Gülen Saddam Hüseyin'in 1. Körfez Savaşı'nda İsrail'i bombalamasını, yine bu ülkede eylemler

yapan intihar bombacılarının eylemlerinin yanlış olduğunu söylemektedir deniliyor. Gülen'in 2010'da Gazze Özgürlük Filosu organizatörlerinin İsrail ile uzlaşmadan yola çıkmalarını da eleştirdiği vurgulanıyor. Ayrıca Türkiye'deki etnik ve dinî azınlıkların güçlendirilmesi çerçevesinde Heybeliada'daki Rum Ortodoks Ruhban Okulu'nun açılması ve diğer dinî azınlıklara mülkiyetlerinin iadesinin gerekliliğini savunan Gülen'in Kürt vatandaşların kendi dillerinde eğitim almalarını ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılmasını desteklediği de belirtiliyor.[13]

Yine bu sitelerdeki haber ve duyurulara dikkat çeken bir diğer detay da DAEŞ bağlantılı meydana gelen saldırılara dair Fetullah Gülen'in kınamalarının yoğunluğu. Ancak Brüksel'de bulunan merkezin sitesinde bu konudan farklı olarak Soma faciasına dair Gülen'e ait bir yorum da bulunuyor. Bunun dışında her gün yüzlerce insanın vahşi saldırı ve bombalamalara maruz kaldığı birçok bölgeye dair tek bir satır hayıflanma veya temenniye yer verilmiyor.

Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 3 Temmuz 2016 tarihinde düzenlenen *Olağanüstü Din Şurası*'nda konuşan Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez FETÖ'nün stratejisini "Sizin istediğiniz İslam bizde" şeklinde ifade etmişti. Bu ifade, Türkiye'de kendi dışında hiçbir yapılanma ve düşünceye müsamaha göstermeyip Batı kalesine yaranmak için karşıt olduğu düşünceleri dahi savunmasını, amacına ulaşmak için her türlü kılığa girmesini çok güzel özetliyor. Dünyaya verdiği hoşgörü mesajının kendi insanına reva gördüğü zulüm düşünülüğünde ne kadar iki yüzlü olduğu apaçık ortada ancak anlaşılır ki Batı'nın bu durumla ilgili hiçbir kaygısı yok.

[1] https://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_for_Shared_Values

[2] <http://rumiforum.pk/>

[3] Belgeselin fragmanına ulaşılabilmek için; <https://www.youtube.com/watch?v=aJfp7AeObv8>

[4] <http://www.loveisavermovie.com/movie/>

[5] http://www.interfaithdialog.org/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=297&Itemid=256

[6] <http://houstonpeacegarden.com/>

[7] https://en.wikipedia.org/wiki/Peace_Islands_Institute

[8] <http://www.tai.in.th/index.php/news/106-about-the-latest-developments-in-turkey>

[9] http://www.qis.org.au/?page_id=2359

[10] http://www.qis.org.au/?page_id=2

[11] http://www.qis.org.au/?page_id=2

[12] <http://www.dialogueplatform.eu/pages/about-dialogue-platform/>

[13] Sık sorulan sorular ve verilen cevaplarla ilgili daha fazla bilgi için bk. http://www.qis.org.au/?page_id=2330